

„MÉLYÜL A VÁNDOR LÁBNYOMA” Épizódok Mécs László életéből (1941–1944)

Keserédes nyugtalanság. Így foglalható össze talán leginkább Mécs László szabadságélménye a Felvidék egy részének Magyarországhoz való visszatérte, 1938. november 2-e után. Pedig a „világ-utaknak hazátlan csavargója” végre megpihenhetne: gondolatai önálló életre kelnek, bekúsznak a magyar Országház falai közé, szétáradnak az éteren keresztül, s eljutnak Berlinig... Célpontjai vélt és/vagy valós ellenségek, kicsinyes emberi tulajdonságok. A mindenki barátja 1941-re a senki földjére téved. Felrúg minden, önmaga meghatározta szabályt: nincs már se kegyelem, se fegyelem.

E létezés négy évét (1941–1944) mutatják be az alábbi újságcikkek és dokumentumok. Utóbbiak közül 11 a jászóvári premontrei kanonokrendnek a pozsonyi Szlovák Nemzeti Levéltárban (Slovenský národný archív, SNA) letétként őrzött, s eleddig fel nem tárt anyagából származik.

1941

1941. február 23.,¹ vasárnap. A Turul Szövetség Szépműves Céhe ünnepséget rendezett a budapesti Zeneakadémián, amit a rádió is közvetített. A megnyitóbeszédet Mécs László mondta. Egy ideig. Aztán a rádióhallgatók számára „elnémították”. Az ezalatt történtek az érintett(ek) és a sajtó különbözőképpen idézték fel.² A Nemzeti Újság és a 8 Órai Újság hasábjain közel egy héten keresztül vívott „szópárbajt” az eseményről egymással. Utóbbi lap *A papköltő politizál* című írásában (február 24.) így foglalta össze a „szokatlan rádióbotrányt”: „[Mécs] megemlékezett »egy politikusról, aki egy irodalmi társaságban azt mondta, hogy vissza kell térni ahhoz a demokráciához, amelynek kivirágzása volt Kun Béla vörös királysága és a liberális naplenyugta.«” Cikkét azzal zárta: „Hogy ennyi és ilyen enyhe kritikával beérjük, azt Mécs László köszönje meg a rendjének, amelyet eddig arról ismertünk, hogy soraiban nem tűr meg heccáplánokat.” 26-án ezt közölte³ olvasóival: „A 8 Órai Újság saját hallomása és gyorsírói feljegyzései alapján éles kritikával illetett egy előadót, aki egy kultürestélyen jónak látta Bethlen István nevét egy mondatba összekapcsolni Kun Bélával és aki történetesen papi reverendát visel. A kritikánk nyomán támadt kavarodásban *elsikkadt minden, amit Mécs László mondott és maradt a reverenda, melyet mi állítólag megsér-*

tettünk. Sajátságos módon a nem éppen egyháztiszteletéről ismert nyilasoldal⁴ indult ellenünk az első rohamra, mára azonban csatlakozott hozzá egy *ifjúsági szervezet*⁵ is, elégtételt követelve. Mi annak az elbírálására, hogy elégtétellel tartozunk-e valakinek, rendszerint csak a *független magyar bíróságot szoktuk elismerni*, az adott esetben (...) ezúttal az *egyházi fórumot is elismerjük illetékesnek*, legyen az akár a katolikus rádióbizottság,⁶ (...) vagy Mécs László egyéb egyházi főhatósága. Mi az egyház döntésének⁷ előre is alávetjük magunkat, természetesen feltételezve, hogy a vizsgálat nem csupán arra fog kiterjeszkedni, hogy Mécs László mást mondott-e, mint amit kéziratában a rádiónak előre bemutatott, hanem *arra is, hogy mit mondott.*”

Szintén 26-án, az úgynevezett rádióműsor-ellenőrző és felülvizsgáló bizottság aktuális ülésén is szóba került a 23-ai adás. A tanácskozáson a miniszterelnökség és hat minisztérium képviselője, valamint Schell Gyula, a Magyar Telefonhírműködő és Rádió Rt. (MTR Rt.) műsorigazgatója vett részt. Az egyedüli hozzászóló, Szilágyi Béla (a Belügyminisztérium osztálytanácsosa) szerint, bár csak a „Turul est második részét hallotta”, „okos volt, hogy Mécs Lászlót kikapcsolták”. „Az est különben jó volt.”⁸

27-én Schell Gyula így tájékoztatta Mécs rendfőnökét, Gerinczy Pál prépost-prelátust: „A rádió kötelezettséget vállalt arra, hogy a mikrofon előtt csak olyan szó hangozhat el, ami előzőleg írásban a rádiónál bemutatattik és hivatalból lektorizáltatik. Ezen rendelkezés alól az államfő személyétől eltekintve csak a miniszterelnök és a tárcaminiszterek mentesítettek és senki más. A rádió szokásához híven bekérte a Turul Szövetségtől Mécs László szövegét⁹ is. A szöveg be is érkezett és mindössze három nyomtatott gépelt oldal terjedelmű, a negyedik oldalra már mindössze öt sor került. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy a beszéd még szabad-előadás formájában sem haladta volna meg a 12 percet. Az ügyeletes műsorfelügyelőnek feladata és kötelessége, hogy állandóan ellenőrizze azt, hogy az elhangzó beszédek egyezzenek az előre beküldött szöveggel. Mihelyt a beadott szöveg és a szöveg által előadott szöveg között különbséget lát, azonnal köteles intézkedni az előadás lekapcsolása iránt. Különös tekintettel Mécs László egyházi személyi mivoltára, a műsorfelügyelő nem élt haldéktalanul ezzel a joggal, mert abban a hiszemben volt, hogy az előadó vissza fog zökkenni ismét abba a szövegbe, amely nálunk hivatalosan elfogadtattott. Nem kívánok belebocsátkozni abba, hogy a Mécs László által elmondottak végeredményben mit tartalmaztak, csak azt tartom szükségesnek

megállapítani, hogy amennyiben Mécs László Főtisztelendő Ur az elmondott beszéd szövegét adta volna be nekünk, mi azt semmiesetre sem engedjük volna mikrofon elé, legfeljebb abban az esetben, ha ehhez arra illetékes felsőbb hely adta volna meg a hozzájárulást. A rádió egyszerűen kötelességének tett eleget, mint ahogy élt a kapcsolás jogával másokkal szemben is, ha ennek oka fennforog.

Tisztán a Te tájékoztatásodra és használatodra szeretném közölni Veled azt is, hogy a beszéd kikapcsolásának igen nagy visszhangja volt, amint azt valószínűleg a lapokból is megállapíthatad. De nem lényegtelen, hogy kormánykörök részéről a rádió intézkedése a legnagyobb helyesléssel találkozott és inkább azon csodálkoztak, hogy a kikapcsolás nem történt meg már előbb. Kötelességemnek tartottam mindezeket Veled közölni, mint Mécs László Főtisztelendő Ur rendfőnökével, nem mint ha a rádiónak igazolnia kellene magát ezzel az ügyvel kapcsolatban, hanem azért, mert nem tartanám illőnek, ha a kettőnk között fennálló reámnézve megtisztelő baráti kapcsolatunk figyelembevételével mástól kellene információt kapnod, vagy kérned.

Magától értetődik, hogy ezekután a rádió kénytelen eltekinteni Mécs László Főtisztelendő Ur személyének szerepeltetésétől és pedig úgy a budapesti, mint a kassai leadó állomások műsoránál.¹⁰

28-án a Nemzeti Újság (minden kommentár nélkül) közölte ötödik oldalán Mécs állítólagos beszédét.¹¹ Erre így válaszolt a 8 Órai Újság március 4-én a negyedik oldalon, az MTR Rt. hivatalos nyilatkozatának közreadásakor: „A magunk részéről csak annyit teszünk hozzá, hogy a rádióban elhangzott szabadelőadás azzal a szöveggel sem egyezett, amely Mécs László nevével egy reggeli lap február 28-i számában megjelent.”

Négy hónappal később Mécs László a következő levelet juttatta el — *Motorhíba* című versével együtt — Babits Mihály kórházi betegágyához:¹²

„Kedves Babits Mihály,

ma szentmisét szolgáltattam testi-lelki egészségéért, mert arról értesültem, hogy nagyon beteg. Ennél nagyobb ajándékot nem adhat a tanítvány. Mert annak vallom magam. Diákkorom óta ragyogó cikkei is neveltek mint költőt s még ragyogóbb versei. Hogy Ön esetleg erre nem büszke, s hogy a lehető legrosszabb véleménnyel van költeményeimről, ez nem érintette soha tanítványi tiszteletemet és szeretetemet. Én a Magnificat hangulatában éltem, távol minden ostoba önimádatától: »Fecit mihi magna qui potens est.«¹³ Adynak csak utánzóí voltak, Önnek tanítványai is. Ezek is két-félék. A finom, de sápadt és életelen almanach-líra művelői és az élet heroikus viharában élő, nem mindig csak tintával, de néha könnyel és vérrel írók,

akikhez magamat is számítom, ha nem is ismernek bennem a Tanítványra Ön és mások. A tanítvány most félti Önt. A »non omnis moriar«¹⁴ két részből áll; az egyik ahogy Horatius gondolta el: ez rendben van Babits Mihálynál, de az az utókorak, a többieknek szól. Ebből mi jut Babits Mihálynak, aki ma vagy holnap vagy holnap után az igazi örökkévalóságba készül?? Azért miséztem ma, hogy az az igazi Non omnis moriar rendbe legyen. Halgassa meg első és utolsó kérésemet: gyónjon meg. Én azt várom, hogy ettől testileg is jobban lesz. Én már egyszer miséztem Önért, mikor pár évvel ezelőtt nagyon rosszul volt s egy kis riport megdöbentett: azt írták, hogy betegágyán keresztretjvényt fejteget a nagy Babits. A Láng észnek most el kell merülnie a nagy, az örök Keresztretjvénybe, a Misterium Crucisba¹⁵ s a Tanítvány szeretete meg lesz nyugodva. Ma reggel borotválkozás közben Önre gondoltam s nem figyelve a borotva járására megsebeztem a nyakamat. Ez a kis vér legyen e levél pecsétje. A Misterium Crucis vére pedig legyen pecsétje élete levelének, hogy Babits Mihályt tényleg a Lélek küldte Magyarországnak.

Féltő szeretettel üdvözlöm

Királyhelmec, 1941. jun. 25.

Mécs László¹⁶

Az aláírás alatt az alábbi apró betűs megjegyzés áll: „Mínthogy a levelet elfogni nem tudtam, úgy segítettem, hogy a drága haldokló¹⁷ meg ne rémüljön, hogy nevetve és gúnyos megjegyzések közt olvastam fel a levelet.”

1942

Az *Imádság a nagy Lunatikusért*¹⁸ (és ennek Mécsre vonatkozó) közvetlen negatív (politikai) következményeiről semmiféle irat nem található a jászóvári dokumentumok között.

Augusztus 24-én kelt levelében Madarász István, kassai megyés püspök az egyházi protokoll betartására figyelmeztette Mécs Lászlót:¹⁹ „Nagyontisztelendőséged gyakran elhagyja a plébániáját, anélkül, hogy erről a helyettesítéséről tudomásom volna, ami annál aggályosabb, mert nincs hivatalosan káplánja.

Minden zavar elkerülése céljából felhívom figyelmét a következőkre:

1/ Valahányszor Nagyontisztelendőséged 3 napnál hosszabb, de 1 hétnél rövidebb időre távozik a plébániáról, tartozik ezt és a helyettesítőt bejelenteni a kerületi esperesnek. A helyettesítő csak olyan pap lehet, akinek egyházmegyében joghatósága van.

2/ Ha egy hétnél hosszabb időre távozik a plébániáról, tartozik arra minden egyes esetben

idejében engedélyt kérni, a helyettesét bejelenteni, akit én bízok meg a teendőikkel [can.465 § 4./.

Ilyen ideiglenes helyetteseknek általános meghatalmazást nem adhat házasságkötéseknél való közreműködésre.

Ha valóban szüksége van gyakori utazásra, akkor állandó káplánt kérjen rendi előjáróitól, akit én fogok oda kinevezni.”²⁰

Ezzel Mécs László kisebb hatásköri vitát gerjesztett rendfőnöke és Madarász megyés püspök között: „Rendtársamnak Excellenciád intenciói szerint utasítást adtam a resideálás kötelezettségének és az eltávozással kapcsolatos jelentéstelekek szigorú megtartására.

(...) Szabad legyen itt megemlítenem, hogy Rendemnek pleno iure incorporált plébániáira a vicarius actualisok kinevezése az Egyházi Törvénykönyv 471.can.2.§-ban kodifikált évszázados szokás alapján történik a mindenkori prépost praesentációja és a megyésfőpásztor institúciójával, mivel az idézett kánon első részében kivételként szereplő püspököknek fenntartott libera collatio esete nem forog fenn. Ennek hangsúlyozásával távolról sincs szándékomban illetékességi kérdést feszegetni.”²¹

Mécs László így reagált Madarász intelmeire: „Mikolajcsiktól²² pontosan megkérdeztem a közte és Brezanóczy²³ közt lefolyt purparlerről a kérdéses püspöki átíratról. A következőképpen történt:

Mikolajcsik kérdése: »Miért haragszik a püspök úr Mécsre?«

Brezanóczy válasza: »A rendelkezésnek semmiféle személyi éle nem volt. A püspök úr kizárólag a jogérvényes helyettesítés kérdését akarta biztosítani (főleg házasságkötéseknél).«²⁴

Gerinczy az egész ügyből a következő tanulságokat vonta le:

„1. Semmi helye annak, hogy egy káplán menjen be az aulába hasonló kontroverziák elintézésére, és ott nem tehet fel ilyen kérdéseket, hogy »miért haragszik a püspök ur Mécsre«, mert erre nem illetékes. Különösen nem jelenhetik meg olyan körülmények között, ahogyan ezt Mikolajcsik rendtársunk tette: egyszerűen utazó ruhában, papi civilben. Az ott való megjelenésnek meg vannak az alkalmi és módosítai. Igenis kötelességévé teszem, hogy bejelentkezés után, reverendában, ünnepi öltözetben tisztelgő látogatásra és kézsókra a megyés Főpásztornál megjelenjek.

2. Ha a plébános akar ilyen ügyet elintézni, egyedüli helyes eljárásnak azt tartom és — mint rendfőnöki joghatóságomnál fogva erre legilletékesebb — elvárom, hogy azt az én közbeiktatásommal, tehát rajtam keresztül végezze, különösen akkor, ha az ehhez szükséges diplomáciai érzék nélkül szükölködik. Egyébként is, minden személyi változásra, és — az iskola, templom, perselyek,

gyűjtések valamint egyesületek pénzügyeinek kivételével — minden szorosan vett plébániai anyagra vonatkozó ügylet rendünk inkorporált plébániáin csakis a mindenkori prépost útján intézhető.

3. Tanulságul vonom le azt is, hogy Főtiszteleendő Rendtársammal ilyen természetű dolgokról a leghelyesebb levélben érintkezzen, hogy mindenkor meg legyen világítva az érem másik oldala is, azaz ha engem idéz, vagy nézetemre hivatkozik másokkal szemben, módjában álljon hitetesen, akár írásban felmutatni a való tényállást és érzékenységének hatása alatt ne állíthassa úgy be a dolgokat, hogy éppen a Rendben nem méltányolják és szeretik eléggé, és azt is, és főleg, ok nélkül. A dolgok integer előadásához ugyanis nem elég megemlíteni azt, hogy pl. kikaptam a rendfőnökömtől, hanem azt is meg kell mondani, hogy mi volt az oka.

Ezt az alkalmat használok fel arra, hogy már előszóval tett intézkedésemre újra felhívjam figyelmét, nevezetesen, hogy minden költeményét megjelenítés előtt küldje be hozzám jóváhagyásra.

A legnagyobb meglepetéssel olvastam nemrég a Kazinczy Társaság újra megindult folyóiratában egy Angol-parki vonatkozású költeményét,²⁵ amelyet nem mutatott be előzetesen és amelynek megjelenését nem is engedélyeztem volna. Hangsúlyozni óhajtom: nemcsak politikai vonatkozások szempontjából támasztok akadályt egy-egy költemény megjelenítésére, hanem minden olyasmért, ami egy premontrei szerzetes mentalitásával nem fér össze.

A költemények leközlés előtti bemutatására vonatkozó rendelkezésemet pedig olyan határozottan fenntartom, hogy irodámmal nyilvántartást²⁶ vezettetek a jóváhagyást kapott versekről, s ha valahol approbáció nélkül mégis megjelenik valamilyen verse, rendfőnöki jogaimnál fogva kényszerítő eszközökhöz fogok nyulni.”²⁷

E „kényszerítő eszközök” pontos mibenléte nem ismert, de Mátrai Gyula, pápai kamarás, hercegprímási titkár is utal rájuk: „Kegyeskedjél megengedni, hogy Őeminenciája²⁸ szíves köszönetét tolmácsoljam kedves figyelmedért, mellyel (...) Mécs Laci barátunk bölcs kezdebevételét neki jelenteni méltóztattál.”²⁹ (...)

Megnyugvással veszi tudomásul.

Remélem az aranyoslelkű költő nem kedvetlenedik el és soksknak [sic!] lelkét fogja magasba emelni továbbra is mindig a földről induló de az örök fények mennyei magasságába ragadó szépséges gondolataival.”³⁰

November 11-én Imrédy Béla az *Egyedül Vagyunk* folyóirat irodalmi estjén való részvételre kérte „Kedves Barátját”: az „irodalmi est (...) jóvedelmét a magyar vörös kereszt céljaira fordítanók, műsorának megválasztásával pedig a kato-

naeszmény és a magyar hivatástudat elmélyítését szolgálják.

Nagyon jól ismerem felfogásodat, amely távol tart Téged minden napi- és pártpolitikától, de ugyanakkor arra ösztönöz, hogy minden nemesebb magyar megmozdulás szolgálatába állítsd páratlanul szuggesztív művészetedet. Éppen ezért arra kérek, szerezd meg nekünk a nagy örömet és részesíts minket a megtiszteltetésben, hogy az »Egyedül Vagyunk« irodalmi estjén néhány versed elszavalásával közreműködjél.³¹

Az 1942-ben született 11 új Mécs-alkotásból csak a címelemek maradt nyoma a rendi levéltárban: „Hivatalos szóbeli rendelkezése folytán mellékelem prépost-prelátusi cenzurálás végett a következő költeményeimet:

1. Hazám.
2. Káin-magyarok.
3. Egy östehetség.
4. Csecsemőszáj a tavaszban.*
5. Van egy Hitler.
6. A két kezem: paraszt-ököl.
7. Búcsúzik a mennyasszony.
8. Az ürességtől való rettenetes.
9. Magyar megújhodás.
10. Magnificat.
11. Kubikusok.³²

1943

A nem rendi ellenőrzés formájára ad felvilágosítást Mécs László Sárközi Györgyhöz címzett levele: „Kicsit zavarban vagyok arra a kérésedre, küldjem be rendőrségi cenzúrára előadandó verseimet. Ezt még a csehek sem tették meg, csak az utóbbi két évben kérték be két városban és az oláhoknál is csak egyszer történt meg, Szatmáron, hogy akadémikusokadtak s a »megengedett« 3 vers után cím nélkül még tizet elszavaltam.

Szóval mióta felszabadultunk Magyarországon most másodikban kéri szereplésem előtt verseimet. Nemrég az Egyedül V.³³ irod. estjére kérék be a verseket s előadás előtt szolt a rendőrkapitány ahhoz, ami neki nincs meg, azt ráadásul nem szavalthatom, t. i. én néha a hallgatóság összetétele, torkom, hangulatom állapota szerint változtatni szoktam megszerkesztett műsoromon. — Mondjuk a következő verseket veszem tervbe: 1. A magyar vér mithosza (Egyedül V.) 2. Százados ének (mellékelem) 3. Magyar megújhodás (E. V.) 4. Eperfatulajdonos (Összversek)³⁴ 5. Motorhiba (Összversek) 6. Pórásszony (mellékelem) 7. Egy közéleti tényező* (mellékelem). — De mondom, lehet, hogy változtatok a dolgon, azért légy szíves mellékelni nekik v. kötetemet, vagy legépelve a következő verseket (tekintettel, hogy munkásokról, bevonultakról van szó) az Összkiadásból: Egyszerű

találkozás,* Szegény emberek, Aranyos kicsikém,* A Mindenség balladája,* Májusi legenda,* Piros virág a pusztán,* Kell bokréta gyűrótt süveg mellé, Boldog a nép, amely örülni tud. — A női kötet (Anyá kell)³⁵ illusztrációit szíveskedjétek elkészíttetni, jó volna, ha 28-án megnézhetném.³⁶

Április 7-én Mécs László a következő 11 versre kért imprimatúraengedélyt a prépost-prelátustól: Üzenet, Bandika zászlós úr, A róka csak játszott,* A hírnök dicsérete, Mélyiül a vándor lábnymoma, Patrik tanár úr, Szerelmet vall a vándor, Fekete földrajz, Három bolondok balladája, Boldogságos bolondság, Az orvos.³⁷ A Nemzeti Újság jubileumi számába az Alföldi pap, a Gyermek, a Jótékony nő keze és a Vidám bójt című alkotásokat szánta.³⁸ Ezekhez csatlakozott június 30-án további 11 költemény: Ellibeggett tündérieren, Lovak beszélgetnek, Hongrie. 1943,* Gyűrótt ember gyűrótt újságot olvas, Lőrinc pap, Érettségi találkozó, Székely jezsuita, Dunántúli pap, Alföldi pap, Árvó csibék, Az élet szerelmese. „A hét első verset Semetkay³⁹ megkérdezésem nélkül odaadta a kassai Új Múzeumnak, mivel sürgős volt. Ha Méltóságodnak aggálya volna valamelyikkel szemben, kegyeskedj letáviratozni. — A Székely jezsuita címűt elküldtem páter Dombinak⁴⁰ s várom levelét; ha kifogása lesz ellene, akkor a jezsuita szó helyett szerzetest teszek. Kár volna a verset eldobni.⁴¹

„Felülbírálás céljából hozzám eljuttatott újabb verseidet nagy élvezettel olvastam. Egy kivételével azokat ezennel jóvá is hagyom.

Az »Hongrie 1943« című igen szép versedben valóban költői módon és hatásosan fejezted ki gondolataidat, mindazonáltal nem tartom időszertűnek közlését.

A »Székely jezsuita« című versedben a »jezsuita« szót »szerzetes«-re változtasd át, ez egyébként p. Domby rektor kívánsága is.⁴²

1944

Ebben az évben Mécs László Mélyiül a vándor lábnymoma című⁴³ (végül is meg nem jelent) kötetének összeállításán dolgozott. Ezzel kapcsolatos levele — egyben önbeteljesítő jóslata — időrendben az utolsó fellelt Mécs-kézirat a jászóvári premontri kanonokrend levéltárában: „Isten segítségével összeállítottam tizedik verskötetemet. Mint eddigi kötetemet, ezt is a magyar nemzet karácsonyfája alá szántam. Hogy lesz-e a magyar népnek idén karácsonyfája s hogy az milyen lesz, azt csak mennyei Atyánk tudhatja, valamint azt is, megjelenhetik-e most, vagy valaha ez a kötetem. Mégis el kellett készítenem, mert most világtörténelmi korforduló előtt állunk, amilyen még nem volt, mióta ember jár a földön. Korszak zárul 50 éves életemben, korszak zárul a magyar nép életében, korszak zárul a világ

összes népeinek életében. A világtörténelem vonalait az egyén vágyai, sóhajai, örömei, fájdalmi kísérik, mint a fecskék az évszakokat. Ez a lira. A lírikus hangot ad a minden-ember lírájának. Ezen korszak-zárással szeretném lezárni eddigi költői pályámat ezzel a tizedik kötettel. Drótsövények és cenzurák közt rebdes a boldogság Kék Madara s így a líra madara is. Azért gondosan válogattuk az anyagot egy (...) anyagból, legrégebb barátommal, verstanácsadómmal, Semetkay Józseffel. A kötetnek ezt a címet adtuk: »Mélyül a vándor lányoma.« Az itt mellékelt kötetben Semetkay minden verset látott, kivéve a nemrégén Jászón írt: »Vackorra vágytál« címűt. — A kötetemet egyházi cenzor szemével átnézte Vidákovich Aladár. Az általa kihagyni tanácsolt két verset⁴⁴ kivettem a kötetből. Vidákovich nem olvasta az újabban betett következő verseket: Búcsúzz el már a kikiricstől,* A Hold aludni ment, Kassai hó, Szomorú bújócska, Vackorra vágytál. A fentiek előrebocsátása után, akár megjelenhetik most e könyv, akár nem, kérem Méltóságodat, kegyeskedjék rá az imprimáturt írásban kiadni.⁴⁵

KARA ANNA

¹Az esemény napjával tévesen 20-át ad meg Rónay László (*Mécs László*. Balassi, Budapest, 1997, 169.), 21-ét ír Cs. Varga István (*„Vadócba rózsát oltok...” Mécs László költészetéről*. In: *Szent művészet*. II. Édes Hazánkért – Xénia, h. és é. n., 209).

²A beszédről készült gyorsírási anyag nem került elő.

³*Zárószó a Mécs-ügyben*. 8 Órai Újság, 1941. február 26., 5.

⁴A *Magyarság* című kiadványra célzott.

⁵A Turul Szövetség ifjúsága.

⁶A testület esetleges vizsgálatának eredménye, fennmaradt iratok híján, ismeretlen.

⁷A jászóvári premontréi kanonokrend levéltári anyagában sem volt semmilyen, rendi retorziót bizonysító dokumentum.

⁸Magyar Országos Levéltár. K613. 90. csomó. 393. f.

⁹Ez sem maradt fenn.

¹⁰SNA. Prj. 203. d. 215., 216. f.

¹¹*Uj magyar szívvel*.

¹²Vö.: „Nem tudok én dolgozni, kérem, nagyon rosszul vagyok (Török Sophie megjegyzése: [Babits] *Egy esztergomi papköltőhöz, aki Mécs László levelét becsempesztte Mihályhoz, Centula segítségével, június 28-án.*)” In: *Babits Mihály Beszélgetőfüzetei*. II. 1940–1941. Szépirodalmi, Budapest, 1980, 405.

¹³„Quia fecit mihi magna qui potens est.” Magyarul: „Mert nagy dolgokat cselekedék velem a Hatalmas.” Lk 1,49. Károli Gáspár, 1908.

¹⁴Nem halok meg egészen.

¹⁵A kereszt misztériuma.

¹⁶Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára (= OSZK). Fond. III/882.

¹⁷Babits Mihály augusztus 4-én halt meg.

¹⁸A továbbiakban *-gal jelölöm azokat a Mécs-költevényeket, amelyek az *Aranygyapjú. Válogatott versek* (2., bővített kiadás, Ecclesia, Budapest, 1987) című kötetben is megjelentek.

¹⁹Ugyanő még 1941. június 13-ai, Gerinczyhez címzett írásában „buzgó lelkipásztor”-ként jellemezte Mécs-et, aki „a magyar katolikus irodalom egyik díszé”, s mint ilyent, szentszéki tanácsossá nevezi ki. SNA Prj 203. d. 604 f.

²⁰SNA Prj 205. d. 772. f.

²¹Uo. 773. f. Gerinczy Pál Madarász Istvánhoz. Jászóvár, 1942. szeptember 11.

²²Gerinczy Mikolaicsik Sándort nevezte ki Mécs állandó káplánjának Királyhelmece.

²³Brezanóczy Pál ekkor a megyés püspök titkára.

²⁴SNA. Prj. 206. d. 255. f. Mécs László Gerinczy Pálhoz. 1942. szeptember 26.

²⁵Az említett verset, *A hullámoasút tetejét*, az Uj Magyar Museum című kassai irodalmi és művészeti szemle közölte: 1942. I. kötet, 1. füzet, 11–12.

²⁶Ez a nyilvántartás még nem került elő a jászóvári anyagból.

²⁷SNA. Prj. 206. d. 260., 261. f. Gerinczy Pál Mécs Lászlóhoz. Jászóvár, 1942. október 3.

²⁸Serédi Jusztinián hercegprímásra utal.

²⁹E jelentés nem található a Prímási Levéltárban.

³⁰SNA. Prj. 207. d. 185. f. 1943. február. 16.

³¹Uo. 536., 537. f. Mécs Lászlónak az esettel kapcsolatos megjegyzését lásd az 1943. évnél.

³²SNA. Prj. 205. d. 316. f. Mécs László Gerinczy Pálhoz. Királyhelmece, 1942. június 18.

³³Lásd az előző évnél.

³⁴Mécs László *Összes versei*. 1920–1940. Athenaeum, Budapest, 1941.

³⁵*Anyá kell! Versek lányokról és anyákról*. Athenaeum, Budapest, 1943. Illusztrálta Végh Gusztáv.

³⁶OSZK. Levelestár. Királyhelmece, 1943. február. 20.

³⁷SNA. Prj. 207. d. 553. f.

³⁸Uo. 208. d. 173. f. 1943. június 26.

³⁹Semetkay József Mécs László gimnáziumi osztálytársa, barátja, művei kötet szerkesztője.

⁴⁰Dombi József jezsuita tanárra, hitszónokra gondolt.

⁴¹SNA. 208. d. 174. f.

⁴²Uo. 175. f. Gerinczy Pál Mécs Lászlóhoz. Jászóvár, 1943. július 11.

⁴³Az *Aranygyapjúban* és a szakirodalomban is *Tizedik kötetem* címmel szerepel.

⁴⁴Vidákovich Aladár rendi cenzor a 23. (*A bakok tánca*) és a 49. (*Két arckép**) költemény kihagyását kérte. SNA. Prj. 210. d. 318. f.

⁴⁵SNA. 210. d. 316., 317. f. Mécs László Gerinczy Pálhoz. Jászóvár, 1944. október 18.